

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII DLA KLAS IV – VIII

Celem nauczania historii w szkole podstawowej jest zapoznanie uczniów z najważniejszymi wydarzeniami z przeszłości, rozwijanie poczucia więzi z rodziną, narodem, społecznością europejską i światową, kształtowanie postaw moralnych, patriotycznych i obywatelskich, szacunku do własnego państwa i symboli narodowych.

Realizacji tych celów służy ocena wiadomości i umiejętności ucznia. Ma ona za zadanie przekazać informacje uczniowi, jego rodzicom i nauczycielowi, co osiągnął, co robił dobrze i ile potrafi. Przedmiotem oceny są: wiadomości i umiejętności uczniów.

Przedmiotem oceny z historii jest:

1. Wiedza merytoryczna.
2. Rozumienie i umiejętność interpretacji faktów.
3. Praca ze źródłem historycznym, umiejętność pracy z materiałem kartograficznym, ikonograficznym, statystycznym itp.
4. Formułowanie wypowiedzi ustnej.
5. Przygotowanie odpowiedzi, pracy pisemnej, prezentacji i innych form aktywności.
6. Aktywność ucznia na lekcjach i w pracy pozalekcyjnej.

Obszary oceniania:

1. Wiadomości objęte podstawą programową.
2. Umiejętności:
 - lokalizacja czasowo – przestrzenna omawianych wydarzeń (znajomość mapy)
 - uogólnianie, wartościowanie, porównywanie, wykrywanie analogii historycznych
 - analiza tekstu źródłowego
 - umiejętność dyskusji
 - stosowanie terminologii historycznej i jej rozumienie
 - wskazywanie związków przyczynowo – skutkowych, przestrzennych pomiędzy historią powszechną, ojczyzną, regionalną
 - wskazywanie związków pomiędzy poszczególnymi dziedzinami życia politycznego, gospodarczego, kulturowo – społecznego
 - łączenie faktów i zjawisk z historii Polski z historią powszechną
 - analiza i ocena zjawisk i faktów historycznych
 - porównywanie różnych koncepcji politycznych, religijnych i gospodarczych
 - gromadzenie informacji przy wykorzystaniu nowoczesnej technologii i różnorodnych źródeł.

W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje obniżenie wymagań jednak są one nie mniejsze niż opisane wymagania na ocenę dopuszczającą. Jeżeli uzyskana przez ucznia ocena nie satysfakcjonuje go - istnieje możliwość poprawy w terminie ustalonym przez nauczyciela.

I. KONTRAKT.

Zawierany jest między uczniami klas IV – VIII, a nauczycielem i dotyczy sposobu oceniania (zgodny z regulaminem i statutem szkoły).

1. System oceniania oparty jest na zasadzie sprawiedliwości i jawności.
2. Ocenie podlegają następujące obszary aktywności: wypracowania klasowe, sprawdziany z poszczególnych rozdziałów, sprawdziany kompleksowe, kartkówki, zadania domowe, odpowiedzi ustne, aktywność, zeszyt przedmiotowy, prace dodatkowe (udział w konkursach, akademiach, inscenizacjach, prace projektowe i plastyczne).
3. Informacje o terminie, formie i zakresie planowanych sprawdzianów podawane są z przynajmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Powinny być odnotowane w dzienniku lekcyjnym.
4. Jeżeli uczeń nie pisał sprawdzianu / pracy klasowej w określonym terminie, ma obowiązek to uczynić w ciągu 2 tygodni od momentu powrotu do szkoły. Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu w ciągu 3 tygodni od otrzymania oceny lub w szczególnych sytuacjach w terminie uzgodnionym z nauczycielem (w sytuacjach szczególnych termin poprawy może być wydłużony). Uczeń zgłasza nauczycielowi chęć poprawy oceny i ustalany jest termin poprawy. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.
5. Kartkówki z 2 – 3 ostatnich lekcji mogą być niezapowiedziane. Oceny z kartkówek podlegają poprawie. Uczeń w ciągu 2 tygodni od momentu wpisania oceny do dziennika ma prawo poprawić ocenę. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.
6. Jeżeli uczeń podczas pracy klasowej / sprawdzianu pracuje niesamodzielnie (odpisuje, korzysta z niedozwolonych pomocy naukowych), otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy.
7. Uczeń ma prawo być dwukrotnie w ciągu semestru nieprzygotowany do lekcji (nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów). Za nieprzygotowanie uznawane jest także brak podręczników, zeszytu i pracy domowej. Nieprzygotowanie do zajęć uczeń zgłasza nauczycielowi przed rozpoczęciem lekcji. Uczący odnotowuje to w notesie w dzienniku lekcyjnym.
8. Nie ocenia się ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji losowej oraz przez 3 dni po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności w szkole. Uczeń nieobecny dłuższy czas w szkole jest zobowiązany do nadrobienia zaległości i uzupełnienia zeszytu oraz zeszytu ćwiczeń.
9. Nauczyciel ocenia pracę grupową uczniów. W zależności od wkładu pracy, dziecko może uzyskać ocenę lub plusa.
10. Nauczyciel nagradza aktywność uczniów podczas zajęć oceną, plusem lub pochwałą.

11. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny niedostatecznej z odpowiedzi ustnej. Poprawa odbywa się na lekcji w wyjątkowych przypadkach poza lekcją (np. na zajęciach wyrównawczych) w terminie 2 tygodni od jej uzyskania. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

12. Uczeń otrzymuje ocenę semestralną i roczną za całokształt swojej pracy. O ocenę wyższą niż przewidziana roczna przez nauczyciela może ubiegać się/ wystąpić uczeń, który spełnił powyższe warunki:

A/ na tydzień przed złożeniem odwołania od propozycji oceny rocznej ma uzupełnione wszystkie brakujące prace, w tym prace pisemne oraz niepisane prace kontrolne,

B/ na bieżąco poprawia sprawdziany, w terminach statutowych... lub uzgodnionych z nauczycielem.

C/ nie zgłaszał więcej niż 3 nieprzygotowania się do zajęć lekcyjnych,

D/ ma nie więcej niż 100 godzin nieobecności,

E/ pisał wszystkie badania wyników i egzaminy próbne,

F/ wywiązał się z bieżących proponowanych przez nauczyciela form poprawy,

G/ uczestniczył w formach pomocy oferowanych przez szkołę (co najmniej jedna forma - konsultacje, zajęcia dodatkowe pod kierunkiem nauczyciela, pomoc koleżeńska, itp.),

H/ otrzymał nie więcej niż 3 oceny niedostateczne bieżące, w tym nie więcej niż 2 oceny z prac pisemnych z przedmiotu,

I/ miał ustaloną ocenę wyższą na półroczu niż propozycja oceny końcoworocznej.

J/ Uczeń wykonuje wszystkie prace zlecone przez nauczyciela w ilości i formie oraz czasie wskazane przez niego.

K/ Zrealizował wszystkie zaplanowane przez samego siebie obszary poprawy, tj. na końcu np. dużej pracy, po poprawie uczniowskiej postawił własny cel, np. Do następnej poprawy - będę stosować : określanie wieków, czytanie mapy historycznej, znam podstawowe wydarzenia z danego okresu historycznego
- zapiszę nowe myśli w akapitach/ powtórzę wiadomości, z którymi miałem największy problem (uzyskałem niższą ocenę , nauczę się....

13. Każdy nauczyciel ma prawo do stosowania zasad oceny ucznia i zespołu klasowego, uwzględniając ich potrzeby i możliwości.

14. Uczeń, który reprezentuje szkołę na szczecelu rejonu, województwa, Polski – otrzymuje ocenę częściową celujący za każdy udział.

15. Uczniowie na początku i na zakończenie roku szkolnego mogą pisać testy diagnostyczne, które są poprawione przez nauczyciela, ocena wpisana do dziennika, jednakże ta ocena nie ma wpływu na ocenę semestralną ani końcową.

Po każdym roku szkolnym następuje ewaluacja przedmiotowego systemu nauczania

II. Ogólne Kryteria oceniania:

Ocena niedostateczny

Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą – jego braki w zakresie wiadomości i umiejętności są tak duże, że nawet przy wydatnej pomocy nauczyciela nie jest w stanie ich uzupełnić w trakcie dalszego kształcenia.

Ocena dopuszczający

Uczeń ma spore braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, popełnia liczne błędy merytoryczne, ale jest w stanie uzupełnić luki w trakcie dalszego kształcenia. Jego postawa jest bierna, ale przy pomocy nauczyciela wykonuje proste polecenia i typowe zadania o niewielkim stopniu trudności - szereguje wydarzenia w ciągu chronologicznym, rozróżnia podstawowe źródła historyczne, wyjaśnia proste pojęcia, pozyskuje informacje z ilustracji, tekstu czy mapy. W zespole nie przejawia inicjatywy, ale wykazuje chęć współpracy i z pomocą innych członków zespołu wywiązuje się z zadań przydzielonych w projekcie.

Ocena dostateczny

Uczeń ma wiedzę i umiejętności na poziomie podstawowym. Trudności stwarza mu samodzielne sformułowanie i uzasadnienie swoich wypowiedzi – musi być ukierunkowany przez nauczyciela. Jego aktywność na lekcjach jest sporadyczna. Umieszcza wydarzenia na osi czasu, wyjaśnia podstawowe pojęcia historyczne, wykonuje typowe zadania oparte na podręczniku, źródłach, mapie. Rzadko przejawia inicjatywę w zespole, samodzielnie wykonuje tylko proste zadania, które przydzieli mu grupa, współpracuje z innymi.

Ocena dobry

Uczeń opanował w dużej mierze wiedzę i umiejętności określone programem, które pozwalają na samodzielne rozwiązywanie typowych problemów. Umiejętnie wykorzystuje informacje, prawidłowo posługuje się terminologią historyczną, sytuuje wydarzenia w czasie i przestrzeni. Wyjaśnia przyczyny i skutki faktów historycznych, dostrzega analogie historyczne i związki między przeszłością, a teraźniejszością. Odczytuje informacje zawarte w mapie historycznej i analizuje teksty źródłowe. Często uczestniczy w dyskusjach i pracach zespołowo - grupowych

Ocena bardzo dobry

Uczeń opanował w pełni wiedzę objętą programem. Jest bardzo aktywny. Prawidłowo posługuje się pojęciami i terminami. Stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania problemów. Opracowuje pisemnie zagadnienia, korzystając z różnych źródeł. Jasno formułuje wypowiedzi i dobrze je argumentuje, wyczerpuje temat, dostrzega związki przyczynowo-skutkowe, wyciąga wnioski, dokonuje ocen. Ocenia wiarygodność źródła historycznego. Łączy wiedzę z różnych przedmiotów. Poprawnie posługuje się pojęciami, dostrzega przyczyny i skutki wydarzeń. Potrafi zaplanować i zorganizować pracę, jest kreatywny. Chętnie pomaga innym. Łagodzi konflikty w zespole. Bierze udział w konkursach historycznych.

Ocena celujący

Uczeń posiada wiedzę wykraczającą poza materiał programowy. Uczeń samodzielnie zdobywa wiadomości, rozwija własne zainteresowania historyczne i społeczne. Na lekcjach jest bardzo aktywny, żywo zainteresowany tym, co się dzieje. Samodzielnie interpretuje źródła i łączy zawarte w nich informacje, wyjaśnia przyczyny i przewiduje następstwa zjawisk, umiejętnie formułuje argumenty, własne przemyślenia, oceny i opinie. Posługuje się bogatym słownictwem i pojęciami. Podejmuje się samodzielnych zadań, wykazując inicjatywę i pomysłowość oraz wykorzystując wiedzę pozapodrecznikową. Z powodzeniem wykazuje się wiedzą i umiejętnościami na różnych konkursach. Podejmuje inicjatywę w działaniach grupowych, jest pomysłodawcą różnych zadań. Potrafi doskonale zorganizować i zaplanować pracę swoją i innych.

Sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów:

1. Sprawdziany pisemne obejmują materiał zadany przez nauczyciela

- każdy sprawdzian (test) zapowiadany jest co najmniej na tydzień przed jego przeprowadzeniem,
- uczeń obowiązany jest napisać wszystkie przewidziane w danym okresie sprawdziany,
- uczniowie znają zakres sprawdzanej wiedzy i umiejętności oraz kryteria oceniania,
- oceny są jawne, uzasadnione i zgodne z wymaganiami na daną notę.

Ocenie podlega:

- stopień opanowania materiału faktograficznego,
 - dostrzeganie związków przyczynowo- skutkowych,
 - stylistyczna poprawność wypowiedzi,
 - umiejętność selekcji wydarzeń historycznych,
 - stopień rozumienia tematu (pytań),
 - znajomość chronologii, pojęć, nazw i postaci historycznych,
 - umiejętność porównywania, dostrzegania podobieństw i różnic w procesie dziejowym,
- Odróżnianie fikcji od prawdy historycznej,
- znajomość mapy.

2. Kartkówki:

- obejmują wiadomości maksymalnie z ostatnich 3 lekcji,
- nie muszą być zapowiadane.

3. Odpowiedź ustna, ocenie podlega:

- zrozumienie tematu lub pytania,
- zawartość merytoryczna,
- argumentacja,
- wyrażanie sądów,
- stosowanie terminologii historycznej,
- sposób prezentacji (samodzielność wypowiedzi, poprawność językowa, płynność, logiczne myślenie),
- dodatkowe pytania naprowadzające nauczyciela, wpływają na obniżenie oceny,
- umiejętność korzystania z mapy,
- nauczyciel może z trzech ostatnich lekcji lub z materiału powtórzeniowego do następnej lekcji.

4. Praca na lekcji:

- nauczyciel ocenia pracę na lekcji, ocenie podlegają działania ucznia w czasie lekcji, jego odpowiedzi na zadane pytania i wykonywanie zleconych przez nauczyciela zadań.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA Z HISTORII W KLASIE V

1. Pierwsze cywilizacje

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak*, opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym, potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks*, wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka, wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, wyjaśnia zasadę *oko za oko, ząb za ząb*. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *piramida, faraon*, wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *Tora, Żydzi, Dekalog*. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński*, wskazuje na mapie: Indie, Chiny

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza*, Opisuje życie ludzi pierwotnych, charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza, wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka. Poprawnie posługuje się terminami: *cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat* Samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon, wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii. Poprawnie posługuje się terminami: *faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag* Wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej, opisuje zakres władzy faraona. Poprawnie posługuje się terminami: *judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska*. Wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem. Poprawnie posługuje się terminami: *kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak*, wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu, wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej, wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie. Poprawnie posługuje się terminami: *papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński*

Ocena dobry:

Porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym, wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna, przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza. Opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji. Wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej. Przedstawia strukturę społeczną Egiptu. Podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan. Charakteryzuje judaizm, porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela

Ocena bardzo dobry:

Wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia, wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej, wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty. Objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym, tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa. Wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny. Charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon), wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem, charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem, wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy. Wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe

Ocena celujący:

Wyjaśnia pojęcie ewolucji, charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka, porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach, wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii, opisuje etapy pochówku faraonów. Charakteryzuje buddyzm, opowiada o filozofii Konfucjusza. Podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny

2. Starożytna Grecja

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *demokracja, zgromadzenie ludowe*. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *danina, sojusz*. Przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *mity, heros*, przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion*. Przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: *imperium*. Uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora*. Wskazuje na mapie: Grecję, Ateny, wyjaśnia znaczenie terminu *demokracja* i charakteryzuje demokrację ateńską. Poprawnie posługuje się terminami: *danina, sojusz, hoplita, falanga*. Przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego, wskazuje na mapie: Spartę, Persję. Wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas. Poprawnie posługuje się terminami: *Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański*. Przedstawia wierzenia starożytnych Greków. Poprawnie posługuje się terminami: *Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski*. Opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych. Poprawnie posługuje się terminami: *imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja*. Wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie

Ocena dobry:

Wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis), wyjaśnia, kim był Perykles, opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach, charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty, posługuje się wyrażeniami: *spartańskie warunki, mówić lakonicznie*. Wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich, wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę, zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e. Charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali, omawia różne mity greckie, przedstawia treść *Iliady* i *Odysei*. Opisuje charakter i cele antycznego teatru. Wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles, zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.. Wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej, przedstawia skutki podbojów Aleksandra, zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e., posługuje się terminami: *falanga macedońska, kultura hellenistyczna*

Ocena bardzo dobry:

Wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną, opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy, wyjaśnia genezę biegów maratońskich, tłumaczy znaczenie zwrotu: *wrócić z tarczą lub na tarczy*, opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków, przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich, porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi

Ocena celujący:

Wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego, porównuje ustroje Aten i Sparty, opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa, wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): *objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantalosa, nić Ariadny*, opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi, charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym, przybliża postać i dokonania Archimedesesa, podaje przykłady

wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę, przedstawia siedem cudów świata, wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego

3. Starożytny Rzym.

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *dyktator, cesarz*, wskazuje na mapie: Rzym, przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *provincia, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów*. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy*. Omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków, Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks*. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament*

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz*. Przedstawia legendarne początki Rzymu, poprawnie posługuje się terminami: *provincia, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów*, wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego, wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol, omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego - poprawnie posługuje się terminami: *kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana*, wyjaśnia powiedzenie: *Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu*. Poprawnie posługuje się terminami: *bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki*, charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego, poprawnie posługuje się terminami: *Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański*, wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan, omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego

Ocena dobry:

Charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy, przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich, zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e., opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie, opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego, zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e., zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego, uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów, omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej, wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu, wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa, zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.

Ocena bardzo dobry:

Wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium, wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy, wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: *chleba i igrzysk!*- wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa, opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie, wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem, podaje argumenty za twierdzeniem i przeciw niemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności

Ocena celujący:

Przedstawia postać Hannibala i wojny punickie, pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie, przybliża postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera, przedstawia pozostałości Pompejów i Herculanium jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności, opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie, ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź, przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona), opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku

4. Początki średniowiecza.

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *ikona, freski, mozaika*, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *oaza, islam, Allah, Koran, meczet*, przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *dynastia, cesarstwo, możnowładca*, przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *prawosławie, ekskomunika*, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie*

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika*, wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego, tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem, poprawnie posługuje się terminami: *oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski*, omawia najważniejsze zasady wiary. Poprawnie posługuje się terminami: *Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka*, wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym. Poprawnie posługuje się terminami: *dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat*. Wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie, przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV, - poprawnie posługuje się terminami: *Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie*, wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat, wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat, omawia skutki pierwszej krucjaty

Ocena dobry:

Wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego, charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce, podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego, zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r., zna postać Justyniana I Wielkiego, omawia dokonania Justyniana I Wielkiego. Przedstawia postać i działalność Mahometa, omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu – charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu, zaznacza na osi czasu datę: 622 r. Wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów, charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego, przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki, zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r., omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I. Wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej, wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne, przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w., przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji, zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r., przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania, opisuje skutki wypraw krzyżowych, przedstawia postać: Urbana II, zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.

Ocena bardzo dobry:

Wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola, uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką, wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw. Wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem, podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków. Wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej. Tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy. Wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę, omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym. Omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy

Ocena celujący:

Wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią. Opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów, wyjaśnia, jak zmieniano się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie. Ocenia potrzebę tolerancji religijnej, wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między

chrześcijaństwem a islamem. Ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami

5. Społeczeństwo średniowiecza.

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *senior, wasal, hold lenny, przywilej*, przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna, przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona*. Porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *zakon, klasztor, uniwersytet*, przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *katedra, witraże, miniatura*, przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo*, poprawnie posługuje się terminami: *rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi*, charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego, wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem, poprawnie posługuje się terminami: *gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpółowka, pług, radło, brona*. Opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta, charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast. Opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej. Poprawnie posługuje się terminami: *zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet*, charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu - poprawnie posługuje się terminami: *biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał*

Ocena dobry:

Omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym, opisuje zależność między seniorem a wasalem, opisuje życie codzienne rycerstwa, przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego, opisuje ceremonię pasowania na rycerza, wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi. Przedstawia organy samorządu miejskiego, charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan. Wyjaśnia, na czym polegała trójpółowka, przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne, wyjaśnia określenie *benedyktyńska praca*, charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo, porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne, przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu, charakteryzuje styl romański, omawia cechy stylu gotyckiego

Ocena bardzo dobry:

Wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane, przedstawia historię najsłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa, opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce, znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości, porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze. Wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitułarz, porównuje styl gotycki i romański, przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego

Ocena celujący:

Wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie, przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu, przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie, znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku. Opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia, znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju

6. Polska w XIII do XV wieku.

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *wielka wędrówka ludów, plemię*, przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *książę, dynastia*, przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”. przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *arcybiskupstwo, koronacja*. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *senior i juniorzy, zasada senioratu*. Posługuje się terminami: *gród, podgrodzie, danina, posługi*

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie*, przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich, charakteryzuje wierzenia Słowian, wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich. Poprawnie posługuje się terminami: *książę, dynastia, Piastowie, poganin, Dagome iudex*. Wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski. Opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy, zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r., wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I. Poprawnie posługuje się terminami: *zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo*. Opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów, wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite, omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III. Wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”, wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela, zna datę 1076 r. Poprawnie posługuje się terminami: *palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy*, wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego, opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa, zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.

Ocena dobry:

Przedstawia najstarsze państwa słowiańskie, wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim, wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody. Przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I, wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I, opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami. Przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie, opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami. Opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego, ocenia postawę Bezpryma, przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego, charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego. Opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie, przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem, opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa, przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami, omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego

Ocena bardzo dobry:

Podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych, wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański. Uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski. Wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim. Opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego, wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem. Ocenia postawę Bolesława wobec brata, wyjaśnia zasadę senioratu, wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron

Ocena celujący:

Wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich, przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim. Omawia dokument *Dagome iudex* i jego wartość jako źródła historycznego, przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich. Wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego. Wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego, ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława

Śmiałego. Przedstawia postać Galla Anonima, wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza, ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu

7. Społeczeństwo średniowiecza.

Ocena dopuszczający:

Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *rozbicie dzielnicowe*, *dzielnica senioralna*, *Tatarzy*. zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r., zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r. Tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: *unia personalna*, przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę, przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim. Zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r. Przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka. Zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r. Przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *szlachta*, *sejm walny*, *izba poselska*, *senat*

Ocena dostateczny:

Poprawnie posługuje się terminami: *Tatarzy*, *osadnictwo*, *kolonizacja*, *trójpółowka*, wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego, omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego. Wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków, omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka. Wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę, zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r. Wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej, opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem. Poprawnie posługuje się terminami: *Związek Pruski*, *wojna trzynastoletnia*, *Prusy Królewskie*, *Prusy Zakonne*. Poprawnie posługuje się terminami: *monarchia patrymonialna*, *monarchia stanowa*, *szlachta*, *pańszczyzna*, *konstytucja sejmowa*, *sejm walny*, *izba poselska*, *senat*, zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.

Ocena dobry:

Opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia. Przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II. Opisuje, panowanie Władysława Łokietka : utrata Pomorza Gdańskiego. Przedstawia jego działania na rzecz zjednoczenia kraju, opisuje przebieg konfliktu z Krzyżakami. Przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu, charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego. Przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę, wymienia postanowienia unii w Krewie, przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu. Przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego. Przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie, wyjaśnia znaczenie konstytucji *Nihil novi*

Ocena bardzo dobry:

Przedstawia historię zakonu krzyżackiego. Wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki. Wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa, tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej. Charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na sejmie w Konstancji. Uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki. Tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową

Ocena celujący:

Charakteryzuje sposób walki Mongołów. Przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego. Przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami. Uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj. Przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski. Ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę

